



ОРГАНИЗАЦИОНО СТАЊЕ АФЖ ЗА ЦРНУ ГОРУ

Под руководством Комунистичке партије још прије 13 јула 1941 године жене су се окупљале у илегалне одреде који су имали за задатак да прикупљају оружје и муницију. У том периоду организују се санитетски курсеви који се одржавају илегално. Такође су жене учествовале у организацији првих војничких курсева за руковање оружјем и муницијом. Обично недељом у оближњим шумама одржаване су часови војничке обуке. У том времену један дио жена обучавао се у припреми курирске службе и као веза града и села.

Каде су прве устаничке пушке запуцале у тим првим нокршајима учествовао је велики број жена. У првим акцијама учествовао је велики број жена. У првим акцијама учествовале су жене највише као додавачи муниције и биле су веза са позадином. Стварањем слободне територије рад међу женама се појачао. Двојаци су задаци постављени према томе да ли су жене на слободној територији или су у окупираним градовима.

На ослобођеној територији постојали су одбори жена и то: сеоски, општински, средски и оградски. Задатак жена је био у првом реду дрво окупљање ових жена око ових одбора; друго одржавање што чешће конференција које су имале у задатак да упознавају жене са карактером народноослободилачке борбе; треће помагање партизанских одреда храном одлијелом (купљење добровољних прилога у храни, чарапама, пуловерима итд; четврто - помоћ муниције на положаје; пето - одржавање сеоских пољних стража; помоћ болницама у храни; седмо - помоћ породицама избјеглих од фашистичког терора; осмо - у то вријеме организовали су се први курсеви за борбу против неписмености; девето - прилично је развијен рад жена био у културно просвјетном погледу, жене су припремале приредбу; десето - омиљен облик окупљања жена биле су зимска вијела; једанаесто - један од задатака АФЖ била је помоћ у храни и радној снази породицама партизана који су били на фронту.

У окупираним градовима и селима главни задаци били су: 1. обавештење о народноослободилачкој борби. 2. помоћ затвореницима у храни и достављање вијести 3. помоћ породицама партизанским које је окупатор сатирао са требовањем. 4. снабдијевање партизанских одреда муницијом, санитетским материјалом и храном. 5. организовање илегалних партизанских одреда у позадини који су имали у дужност да врше акције диверзанског карактера, 6. саботажа окупаторских пијаца.

Све до повлачења наше војске у Босну жене су у великом броју учествовале у разним диверзантским акцијама: ришење телефонских стубова, рушење железничке пруге, паљење непријатељских камиона итд.

Одласком партизанских одреда из Црне Горе рад са женама био је отежан, један дио жена који се активно залагао за народноослободилачку војску био је ухваћен и премлаћен. Многе су стријелане, сав рад састојао се у читању вијести у помањању илегалца, у помоћи затвореницима и интернирцима



*Видео*

Код нас је политичка жена била зрела. Чести је случај да се одрекла мужа - четника. Жене су одржавале везу са илегалцима.

Доласком наших јединица 1943 године поново почињу оживљавати одбори жена. Сада одбори жена носе назив одбори Антифашистичког Фронта жена по Партијској директиви на основу закључака прве Земаљске конференције

На цијелој територији врше се избори путем конференција за одборе жена.

У циљу повезивања сеоских, општинских и ореских одбора АФЖ-а формиран је Главни Иницијативни одбор АФЖ-а за Црну Гору и Боку. У писму упућеном свим организацијама АФЖ-а на територији Црне Горе и Боке године 1943 постављени су следећи задаци:

- 1. Појачати политичку изградњу наших жена да би упознале циљево НОБ.
- 2. Сузбијати утицај непријатељске пропаганде која се развила за вријеме отсуности партизанских јединица.
- 3. Организовати политичке курсеве за руководиоце АФЖ-а, ~~они су трајали 15 дана.~~ *трајао је 15 дана*
- 4. Проширити и учврстити организацију АФЖ-а
- 5. Рад на организовању позадине то јест помоћ народној влади болницама, војоци, породицама погинулих партизана, потребно је да добије што организованији карактер.
- 6. Одборима АФЖ-а који су били илегални на неослобођеној територији стављен је задатак био мобилизација људства за народноослободилачку војску.

У духу ових задатака радила је организација АФЖ-а до Првог конгреса АФЖ-а за Црну Гору и Боку.

У Колашину 5 децембра 1943 године одржан је први конгрес АФЖ-а за Црну Гору и Боку. Након конгресу су присуствовали делегати и са неослобођене територије. Након конгресу је изабран Главни одбор од 18 другарица. Конгрес је поставио следеће задатке:

- 1. Боље залагање жена у раду народноослободилачких одбора, и улазак жена у одборе као претставници АФЖ-а.
- 2. Рад одбора АФЖ-а на окупљању жена у народноослободилачки фронт.
- 3. Масовно окупљање жена у АФЖ-у
- 4. Рад жена у окупираној територији на организовању одбора АФЖ-а
- 5. Организација не још више помоћи народноослободилачкој војсци у намирницама и одјећи.
- 6. Организација политичких курсева за руководиоце АФЖ-а
- 7. На ослобођеној територији организација разних санитетских курсева, дактилографских и кројачких итд.
- 8. Помоћ народним властима у отварању народних школа.





13 јула 1941 године узео је учешће у борби против окупатора велики број жена у Црној Гори. Један дио тих жена учествовао је у нападу на Плевља гдје су у борбама нарочито се истакле. Оне су имале разне задатке. Приликом повлачења са Плевља све другарица из батаљона 19 октобар су се трудиле да се што више оружја и муниције као и санитетског материјала изнесу. У изношењу муниције се нарочито истакла Стефа Симоновић која је поред пуне торбе санитетског материјала изнијела двје отрбе пушчане муниције на Камен Гору. Приликом прикупљања наших јединица на Камену Гору није ни једна другарица покушала да дезертира.

Георганизацијом јединица, све другарице су биле распоређене по четима и батаљонима.

Оснивањем Прве пролетерске бригаде било је пречишћавање људства у варошици Рудо. Том приликом је враћена другарица Анђуша Букашиновић због болести без личног пристанка, због чега је много плакала и молила да остане са осталим другарицама говорећи да она може издржати све тешкоће као оне остале.

Пребацавањем прве пролетерске бригаде на терен Романије другарице су почеле да уче руковање са оружјем; док су жене које нијесу тат принадале војним јединицама имале на терену Црне Горе, курсеве за војну обуку.

У почетку 1942 године непријатељске јединице оформљене са оклопним одредима нападе су други црногорски батаљон на Бијеле Воде изненада гдје су све другарице овога батаљона активно учествовале у акцији.

Непосредно иза овога, јединице прве бригаде су биле приморане да се повлаче преко Озрен планине. Приликом повлачења на Озрену била је страшна снежна вејавица. Пролазом Озрена и Црног Врха ову бригу око рамена су узеле на себе другарице. Пут је настављен и даље и тим правцем је водио пут чувеног Игманског марша у коме је дошла до великих патњи од глади, зиме и заморености. Приликом преласка Игман Планине дошло је до смрзавања великог броја другова и другарица. Овом приликом ваља напоменути да је дала свој живот другарица Стојанка Букашиновић која је у највећим mukaма без јаког умирења у Фочи. Смрт је наступила од тровања на смрзотини, јер није било никаквих услова да себи то спријечи. Другарица Милуша Јовановић је такође имала веће последице од смрзавања, те су јој морали све прсте наногатама откинути. Осим тога свака од наших другарица је имала последице смрзавања на Игман планини, а све оне су те патње подносиле једнако као другови.

Наше јединице су остале дуже на терену Фоче, Горажда и Чјанича. Ту су другарица из првог и другог батаљона добиле задатке рада са женама на овом терену. Резултати овога рада су били попуна прве пролетерске бригаде другарицама са терена. 1942 године формирана је 4 и 5 црногорска бригада, која је имала у своме саставу близу 400 другарица из Црне Горе.

